

KSIĄŻNICA PODLASKA
IM. ŁUKASZA GÓRNICKIEGO
W BIAŁYMSTOKU

KATEDRA FILOLOGICZNYCH
BADAŃ INTERDYSCYPLINARNYCH

WYDZIAŁ FILOLOGICZNY
UNIwersytetu w BIAŁYMSTOKU

CENTRUM POLONISTYCZNE
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY
UNIwersytetu WILEŃSKIEGO

ZAPROSZENIE

na Międzynarodową Konferencję Naukową

**Barbara Toporska i Józef Mackiewicz –
fenomen pisarskiego duetu.
Odrębność – relacje – wpływy**

26–27 września 2023 roku

Wilno – Czarny Bór (dwór „Mackiewiczówka”), Litwa

Serdecznie zapraszamy na konferencję poświęconą jednej z najwybitniejszych par pisarskich XX wieku – Barbarze Toporskiej i Józefowi Mackiewiczowi.

Ten pisarski duet to ponad 50 lat wspólnego życia (rozstawali się niechętnie), zbieżnej wizji kultury i polityki, ale także dwa odrębne style pisarskie, osobne spojrzenia na literaturę i podejmowane tematy. Przez wiele lat ich utwory były w Polsce mało znane i trudno dostępne. W PRL-u nazwisko autora *Drogi donikąd* mogło być wymieniane tylko w kontekście ostrej krytyki osoby pisarza, a książki docierały do krajowego czytelnika nielegalnie – albo przez żelazną kurtynę, albo jako

Źródło: jozefmackiewicz.com

publikacje bezdebitowe. Ze względu na nieprzejednaną postawę i antykomunistyczną twórczość obojga, Mackiewiczowie zyskali nie tylko grono wiernych czytelników, ale przede wszystkim wielu oponentów (w kraju i na wychodźstwie). Józef Mackiewicz w środowisku literackim i politycznym emigracji zasłynął znakomitymi reportażami i wybitnymi powieściami, ale znany był także z tzw. „sprawy Mackiewicza” – rzekomej kolaboracji pisarza z Niemcami podczas II wojny światowej. W Polsce po roku 1989 książki obojga pisarzy zaczęły się pojawiać na rynku księgarskim dzięki londyńskiemu wydawnictwu „Kontra”, posiadającemu prawa autorskie do spuścizny po pisarzach, a tym samym

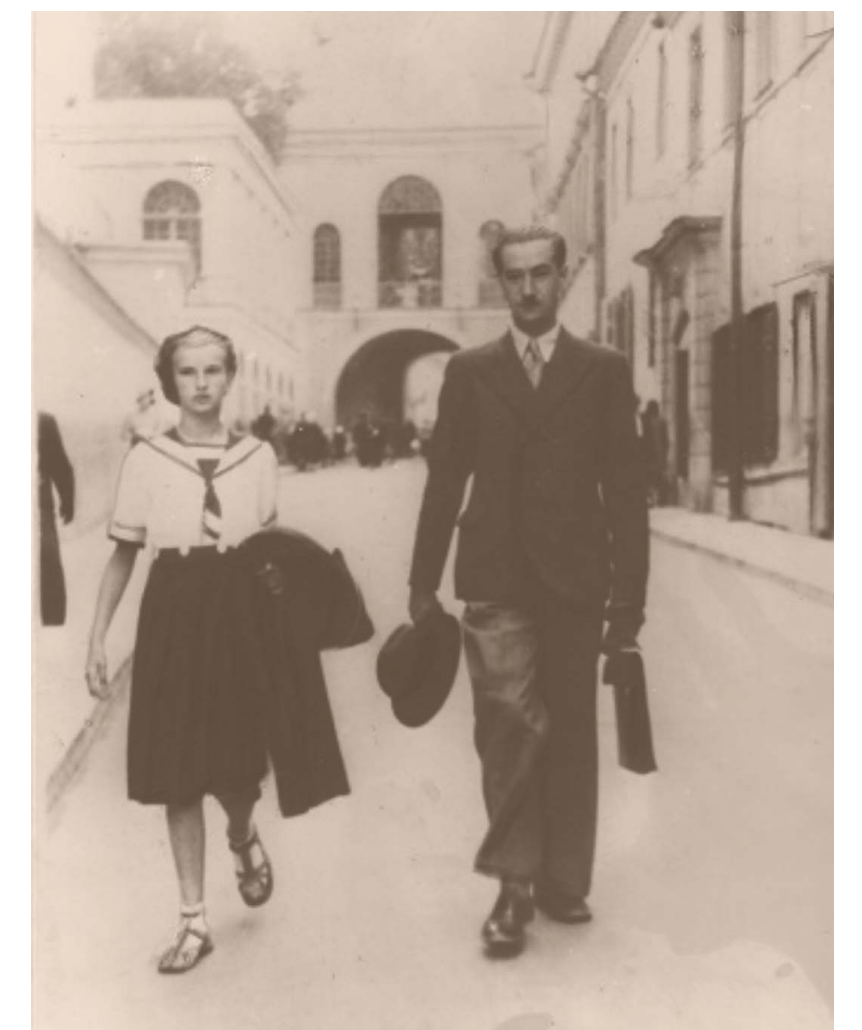

Dom Józefa Mackiewicza, źródło: [Fundacja Wileńszczyzna](#)

Toporska i Mackiewicz powoli powracali do oficjalnego obiegu czytelniczego. W roku ubiegłym Sejm RP ustanowił rok 2022 „Rokiem Józefa Mackiewicza”, a liczne wydarzenia naukowe i kulturalne w kraju i za granicą przyczyniły się do popularyzacji twórczości i wzrostu zainteresowania

czytelników autorem *Lewej wolnej*. Toporska jednak jest do dziś pisarką mało znaną, pozostającą w cieniu męża. Tymczasem to ona była pierwszą czytelniczką jego prac, edytorką i recenzentką. Przez całe życie na emigracji czyniła wysiłki, aby umożliwić pracę twórczą mężowi, sama redukowałam swe pisarskie ambicje, starając się przede wszystkim zapewnić byt rodzinie. Jej spuścizna literacka, niezbyt obszerna, ale jakże zróżnicowana, jest wciąż tematem rzadko podejmowanym przez literaturoznawców i pozostaje właściwie nierozpoznana.

Chcielibyśmy zaproponować Państwu dyskusję równoległą – skupioną zarówno na Józefie Mackiewiczu, jak i na

Józef Mackiewicz z córką Haliną, Ostra Brama, Wilno, 1938 r., źródło: [jozefmackiewicz.com](#)

Barbara Toporska i Józef Mackiewicz, lata 70., źródło: josefmackiewicz.com

Barbarze Toporskiej, uwzględniającą ich wzajemne inspiracje twórcze, podkreślającą różnice czy też ukazującą wpływ ich biografii na twórczość. Interesuje nas umiejscowienie pisarzy w środowisku emigracji, ich kontakty z ludźmi kultury, przyjaźnie i konflikty, namysł nad

ich życiem i spuścizną literacką. Chętnie cofniemy się także do czasów wileńskich, prześledzimy ich wojenne losy i literaturę powstałą w tym okresie. Lęk do wypełnienia przy porównawczym spojrzeniu jest bowiem wiele, tak jak i pytań, które można postawić. Czy bez Toporskiej mielibyśmy Mackiewicza jakiego znamy? Czy bez Mackiewicza Toporska mogła zostać znaną pisarką i uznaną malarką? Czy publicystyka Toporskiej to porte-parole Mackiewicza, a może jest odwrotnie? Pytania można mnożyć, zaś odpowiedzi mogą być wieloaspektowe – najważniejszy jest bowiem dialog.

Agata Stecewicz

Józef Mackiewicz, Wilno, 1923 r., źródło: josefmackiewicz.com

Nie wyobrażamy sobie lepszego miejsca do dyskusji na temat pisarskiego duetu Toporska-Mackiewicz, niż ich ukochane Wilno i Czarny Bór, do których Państwa zapraszamy.

Proponowane zagadnienia

- ◆ biurko dzielone na pół? O modelu sytuacyjnym twórczego duetu;
- ◆ biografia pisarzy (nieznane epizody, wspomnienia, miejsca wspólne – miejsca osobne);
- ◆ biografia a twórczość;
- ◆ Toporska w cieniu Mackiewicza;
- ◆ autobiografizm jako trop twórczości;
- ◆ Wilno i Kresy Północno-Wschodnie Toporskiej i Mackiewicza (paralele i różnice; geopoetyka);

- ◆ pisarski duet w środowisku polskiego wychodźstwa;
- ◆ inspiracje twórcze: idee, tematy, poetyka;
- ◆ asymetria recepcyjna.

Informacje organizacyjne

- ◆ Konferencja odbędzie się w trybie hybrydowym, przewidziane są zarówno referaty stacjonarne w Wilnie oraz Czarnym Borze na Litwie, jak też występy online.
- ◆ Nie przewidziano opłaty konferencyjnej.
- ◆ Referentom nie zapewniamy noclegu, wyżywienia, zwrotu kosztów podróży.
- ◆ Oferujemy pomoc przy wyborze i rezerwacji hotelu, transport z Wilna do Czarnego Boru, a także druk materiałów pokonferencyjnych.

Barbara Toporska, lata 30., źródło: jozefmackiewicz.com

Gorąco zapraszamy Państwa do wygłoszenia referatów, do dyskusji.

Mile widziane prezentacje multimedialne.

Materiały z sesji zostaną w 2024 roku opublikowane w punktowanym czasopiśmie naukowym „Bibliotekarz Podlaski” (indeksowanym m.in. w bazach Scopus oraz Erih+).

Na Państwa zgłoszenia czekamy do 30 kwietnia 2023 roku. Prosimy je – wraz z krótkim abstraktem – przesyłać na poniższy adres e-mail:

kamil.pilichiewicz@ksiaznicapodlaska.pl

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo do selekcji tematów.

Komitet Organizacyjny

Prof. dr hab. Violetta Wejs-Milewska – Przewodnicząca

Dyr. Beata Zadykowicz

Doc. dr. Miroslav Davlevič

Dr hab. Anna Janicka, prof. UwB

Mgr Agata Stecewicz

Dr Łukasz Zabielski

Dr Kamil K. Pilichiewicz – Sekretarz